

## РОЗВИТОК БЕЗГОТІВКОВИХ ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКІВ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

*аспірантка Абрютіна А. В., студентка гр. Ф-82 Шкурко А. М.*

Із першою хвилею світової фінансової кризи посилилася тенденція до різкого зростання тінізації економіки в Україні, що зумовлено, передусім, поширенням паніки та очікуванням негативних дестабілізуючих фінансових процесів, що в решті решт призвело до масового та швидкого виведення коштів у тінь з метою запобігання ймовірній втраті капіталів. Процес набув глобального характеру, що створило умови для поглиблення кризових явищ.

Неможливість повноцінного ведення діяльності в тіньовому секторі, складність взаємодії з контрагентами та інші фактори призвели до того, що з поступовим виходом країни із кризи, за наявності позитивних зрушень і поступової стабілізації, суб'єкти господарювання почали повертати капітал до легального сектору. Проте, зважаючи на ризик поширення нової хвилі фінансової кризи, постає загроза активізації корупції та досягнення критичних і небезпечних показників тінізації економіки, що загрожує національній і фінансовій безпеці України. У даному випадку саме удосконалення системи безготівкових розрахунків є передумовою уникнення значних негативних наслідків, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження в умовах нестабільності та в передкризовому очікуванні.

Питання доцільності безготівкових розрахунків у процесі детінізації економіки та їх впливу на фінансовий стан країни досліджувалися українськими та зарубіжними вченими, такими як: Дубенко Н.С., Міняйло О.В., Савлук А.І., Ніконова М.В. та ін., проте більшість аспектів є малодослідженими та потребують подальшого розвитку.

Метою дослідження є аналіз проблеми розвитку національного безготівкового обороту у процесі детінізації економіки та подолання корупції у всіх сферах народного господарства.

Виведення з тіні грошової маси у вигляді позабанківського обігу готівки, а також включення її до офіційного обороту України – шлях до стабільності економіки та фінансової безпеки загалом. Слід відмітити, що позабанківський обіг включає в себе готівку, яка знаходиться в касах суб'єктів підприємництва та у власності фізичних осіб, тому значна частина коштів обертається поза банками й відповідно не може контролюватися банківською системою. При цьому рік у рік в Україні спостерігається позивна тенденція до зменшення питомої ваги готівки в структурі грошової маси: на 01.01.2012 вона зменшилася до 28,1% порівняно з 30,6% на початок 2011 року (для порівняння в 1997 році цей показник складав 48,7%), що можна пояснити помірними темпами зростання готівкових коштів в обігу в порівнянні зі значним приростом депозитів. Проте даний показник більше, ніж в 2 рази перевищує рівень розвинутих країн (5-10%).

Причинами виникнення подібної ситуації в Україні є: 1) значний рівень тінізації економіки та тиск з боку податкових органів як передумови розвитку корупційних процесів; 2) здійснення вітчизняними товаровиробниками розрахунків поза банками в готівковій формі з метою подальших маніпуляцій для приховування доходів від податкових органів; 3) недовіра населення до банківської системи; 4) недорозвиненість безготівкових розрахунків і складність здійснення населенням розрахунків за споживчі та інші послуги (на сьогодні тільки 6% усіх платежів здійснюються за рахунок платіжних карт тоді, як в Європі цей показник перевищує 60%).

На даному етапі Україна потребує значних структурних зрушень у напрямі вдосконалення системи безготівкових розрахунків, що надасть змогу державі контролювати систему грошових потоків і виводити грошові кошти з тіні. Проте розвиток таких розрахунків стримується, зокрема, і державними корумпованими структурами, що приховують від будь-якого контролю свої реальні доходи й витрати.

У даному контексті необхідно виокремити ряд заходів як на державному, так і на рівні банківської системи:

– на рівні держави: 1) удосконалення законодавчої бази, що регламентує систему безготівкових розрахунків; 2) забезпечення обов'язкового взаємозв'язку безготівкового та реального товарного обороту; 3) створення дієвої системи контролю за здійсненням безготівкових операцій і оформленням розрахункових документів;

– на рівні банківських установ: 1) заохочення клієнтів і пояснення переваг у використанні безготівкових розрахунків; 2) боротьба з недовірою населення до банківської системи; 3) пропозиція широкого спектра послуг безготівкових інструментів; 4) гарантування безпеки при здійсненні безготівкових операцій та ін.

Реалізація вищезазначених заходів зумовить розвиток безготівкових розрахунків, забезпечить зростання їх обсягів, збільшить попит, що дасть змогу легалізувати та вивести з обороту значні суми коштів. Щодо суб'єктів підприємництва, то дані кроки забезпечать контроль за всіма господарськими операціями контрагентів і зведуть до мінімуму можливості приховування доходів і витрат від податкових органів. Щодо населення, то зберігання грошових заощаджень у банку та проведення безготівкових розрахунків нададуть змогу грошовим коштам працювати саме на економіку країни, а перерахування заробітної плати на банківські рахунки усуне таку проблему, як «зарплата в конвертах». Отже, розвиток безготівкових розрахунків – це великий крок на шляху до детінізації економіки, забезпечення її стабільності та функціональності, а також економічної безпеки країни.